

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ В СТАРШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Наразі в сучасному суспільстві проблема перфекціонізму є широко обговорюваною. До людини висуваються численні запити з боку її найближчого оточення, широкого соціального та професійного середовища. Під впливом цих зовнішніх чинників у особистості формуються уявлення щодо того, яким має бути рівень її знань, навичок і досвіду, та відповідно які компетентності забезпечать їй успіх у світі, де вимоги постійно зростають [2]. Бажання досягати ідеального результату діяльності та прагнення постійно себе вдосконалювати є складовою визначення перфекціонізму. У це поняття також входить віра в те, що досконалість є цілком можливою, а людина обов'язково має її досягти, якщо буде все сумлінно виконувати [3].

Феномен перфекціонізму є предметом багатьох психологічних досліджень. А. Адлер визначав його як компенсаторне бажання особистості довершеності та пріоритетної позиції. У роботах К. Хорні перфекціонізм являє собою патологію характеру за «нарцистичним» типом, а П. Хьюїтт і Г. Флетт пов'язували його з «Я»-ідеальним, зокрема з імплементацією нереалістичних стандартів, надмірно критичним ставленням людини до самої себе та полярним мисленням, за якого результатом діяльності особистості може бути або абсолютний успіх, або цілковита невдача [2, 3]. Указані чинники можуть деструктивно впливати на адаптаційний потенціал, емоційний стан особистості, її мотивацію до діяльності та спричинити розчарованість у власних можливостях через завищені вимоги. Наслідком перфекціонізму також може бути нерациональне відкладання особистістю запланованого, що в подальшому може призвести до виникнення певних психологічних проблем. Численні дослідження цього феномену свідчать про те, що перфекціонізм пов'язаний із негативними змінами психологічного та фізичного здоров'я [1].

Навчання в старших класах, за концепцією Е. Еріксона, припадає на період старшого підліткового віку. Для цього етапу характерне загострене почуття

особистої відповідальності за власні рішення, занепокоєння через професійне самовизначення, вплив високих очікувань оточення і прагнення не розчарувати рідних, дисонанс між поставленою нереалістичною метою і неможливістю її здійснити, втрата цікавості до певних шкільних дисциплін тощо.

З огляду на це, психологічне дослідження перфекціонізму має важливе значення у вивченні особливостей формування особистості в старшому шкільному віці.

Загальна кількість респондентів нашого емпіричного дослідження склала 33 учні десятого та одинадцятого класів. Згідно зі Шкалою перфекціонізму Хьюїтта – Флетта, у 70% учнів рівень перфекціонізму перебуває в межах середнього рівня, у 30% він є вищим за середній. Низький та високий рівні не спостерігаються в дослідженій групі.

Вартий уваги і той факт, що в одинадцятому класі переважало середнє значення такої складової інтегрального показника перфекціонізму, як «перфекціонізм, орієнтований на інших»: у 30% учнів показники були середніми, у 60% рівень був вищим за середній, у 10%- високим. За компонентом соціально зумовленого перфекціонізму в 5% учнів рівень є низьким, у 60%- середнім, у 35%- вищим за середній. Порівняно найменшими були показники рівня перфекціонізму, орієнтованого на себе, проте саме в межах цього аспекту було виявлено всі рівні: у 10% опитаних- низький, у 70%- середній, у 15%- вищий за середній і у 5%- високий.

Зважаючи на описані результати проведеного дослідження, доцільно зробити висновок, що в опитаній групі старшокласників переважає перфекціонізм, спрямований на зовнішнє оточення: можуть бути висунуті вимоги до інших людей, дії яких мають відповідати наявним очікуванням, натомість власна діяльність оцінюється порівняно позитивніше. Це може призводити до зниження рівня вимогливості до самого себе із підвищенням рівня прискіпливості до соціуму, зовнішнього світу.

Список використаних джерел

1. Перфекціонізм [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC>.
2. Фоменко К. І. Перфекціонізм як характеристика особистості, яка прагне до переваги та досконалості [Електронний ресурс] / К. І. Фоменко // Вісник Національного університету оборони України. - 2015. - Вип. 3. - С. 311-316. - Режим доступу до ресурсу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2015_3_56
3. Hewitt P. Perfectionism in the Self and Social Contexts: Conceptualization, Assessment, and Association With Psychopathology [Електронний ресурс] / P. Hewitt, G. Flett // Journal of Personality and Social Psychology. – 1991. – Режим доступу до ресурсу:
https://www.researchgate.net/publication/21129091_Perfectionism_in_the_Self_and_Social_Contexts_Conceptualization_Assessment_and_Association_With_Psychopathology.